

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: רייבר	שם פרטי: בן ציון
--------------------	---------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: רייבר		בלועזית Reiber
שם פרטי איתו נולדתי: בני, בולק	בלועזית Beni	מין: זכר
שנת לידה: 14.10.1928	בלועזית Volodymyr-Volynskiy	ארץ לידה: פולין
שם פרטי ושם משפחה של האב: יצחק רייבר	שם פרטי ושם נעורים של האם: שרה שטרן	ארץ המגורים: פולין
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: וולודימיר-וולינסקי, חבל ווהלין	בלועזית Volodymyr-Volynskiy	מקום מגורים: פולין
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: בית ספר "תרבות"	מקצוע לפני המלחמה: תלמיד	חבר בארגון או בתנועה:
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) וולודימיר-וולינסקי	בלועזית Volodymyr-Volynskiy	תאריך השחרור: 1945
במידה והיית בגטו, ציין את שמו: וולודימיר-וולינסקי	בלועזית Volodymyr-Volynskiy	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור בית הגוי שהחביא אותי
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו	בלועזית	מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: במחנה וולודימיר-וולינסקי	בלועזית	במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתן עד מתי מחנה מעצר בקפריסין יולי 1945 עד תחילת 1946
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתן עד מתי מחנה מעצר בקפריסין יולי 1945 עד תחילת 1946	שנת עליה: 1948	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה כ"ג יורדי הסירה

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נולדתי ב-14.10.1928 בעיר וולודימיר-וולינסקי שבפולין, כיום אוקראינה. בכיתה א' למדתי בבית ספר 'תרבות' בו למדנו בשפה העברית בלבד ותמיד ידעתי לדבר היטב עברית. אבי עבד כקבלן בצבא הפולני במחלקות תחזוקה ומתוקף תפקידו היה במגעים עם המיור (קצין בדרגת רב סרן בצבא) שהתגורר בעיר. אמי היתה תופרת ומופיעה בתיאטרון האידיש בפולין והיתה דמות ידועה בפולין. אני הבכור, אחותי, בילה צעירה ממני בשנתיים ואחי הצעיר נולדת בשנת 1935. בבית חגגנו חגים באופן מסורתי אך לא באופן גלוי ומוחצן. תמיד ידעתי שאני יהודי. הבית תמיד היה מלא באנשים כי את רוב החזרות להצגות של אמא, היו עושים אצלנו בבית. הבית היה ממוקם ברחוב צרקבנה 3 מול כנסייה אוקראינית. הבית היה שייך ליהודי עשיר שקנה את הבניין והשכיר את הדירות ליהודים.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בשנת 1939 הרוסים תקפו את האזור האוקראיני בו גרנו והגרמנים תקפו עד לנהר בוג. אבי נולד על שפת נהר הבוק והכיר את האזור היטב, את המחבואים בסביבתו והיכן ניתן לחצות את הנהר בבטחה לצידו השני. המיור הפולני, שימנסקי, שהכיר את אבי ידע זאת. הוא פנה אל אבי וביקש את עזרתו לחצות את הנהר לצידו השני של הגבול מפני שחשש שיקחו אותו לכפר קטין בו הוציאו להורג קצינים פולנים. כשאבא העביר אותו את הגבול הוא אמר לו: "אדון רייבר, השארתי אחריי אשה וילדה. תדאג להם בבקשה". אבא חזר לעיר ודאג לאשת הקצין ולבתו. הוא שלח אותי ואת אחותי בילה להעביר להם סלים עם אוכל, בגדים וכסף.

מכיוון שהיינו תחת שלטון רוסי, התחלנו ללמוד בבית ספר 'תרבות' רק בשפה הרוסית. אבא התבקש לסייד את קירות הבסיס הפולני בעיר ובזמן העבודה פנה אליו בחור בשם יאן לישינסקי ושאל אם יוכל לבוא לסייד את ביתו. אבי הסכים והגיע אליו הביתה וסייד את הבית כולו. יאן ביקש לשלם לאבי, אבל אבי סירב וביקש שבתמורה לעבודתו יתן לו שני ליטר חלב וחצי ק"ג גבינה. מאותו יום בכל בוקר הגיעו בנותיו של יאן והביאו לביתנו ומאוחר יותר גם לגטו שני ליטר חלב וחצי ק"ג גבינה.

מהרגע שהגרמנים נכנסו לעיר התחילו הצרות ליהודים. אבא הודיע לאשת הקצין הפולני שאינו יכול לעזור לה עוד והיא מצאה מקום עבודה במשרד בעיר היכן שהפולנים נשלחו לעבודה בגרמניה. מתוקף תפקידה היו לה קשרים עם השלטון הגרמני. לאט לאט נסגרה העיר ונחלקה לגטאות. כל משפחה קיבלה שני מ"ר וכדי לעבור מקצה לקצה נאלצנו לעבור מעל מיטות בני המשפחה. יום אחד כשהייתי בתוך הגטו עמדתי ליד גדר התיל וראיתי אישה שלא זיהיתי. כשהיא התקרבה אלי זיהיתי אותה, היא דיברה איתי וביקשה שאקרא לאבי. זו היתה אשת הקצין הפולני. אבא ניגש אליה (איני יודע על מה הם שוחחו) אך לאחר מכן אבא בא אלי וביקש שאקח את בילה אחותי ואת אחי, יחזקאל שהיה בן 7 ושביחד נעבור את הגדר ונלך עם אשת הקצין הפולני שתחביא אותנו. חיפשתי את אחי ואת אחותי ומצאתי רק את יחזקאל וביחד עברנו את הגדר אל אשת הקצין. מאוחר יותר נודע לי שמספר שעות קודם לכן נלקחו אמא ובילה באקציה הראשונה למחנה השמדה.

אשת הקצין החביאה אותנו בבור מתחת לדיר חזירים. שהינו שם שבועיים ואז ביקשה שנעזוב כי לא היה באפשרותה לסייע לנו יותר. יחזקאל ואני חזרנו לגטו ושם אבא ביקש מאיתנו שנתפצל, זאת מתוך תקווה שאחד מאיתנו ינצל וישאר בחיים. אני פניתי מזרחה, אחי דרומה ואבי צפונה.

כשאבי התחיל ללכת הוא הרגיש משהו צועד אחריו. הוא הגביר את צעדיו אך אותו אדם השיג אותו ושם יד על כתפו ושאל: "מדוע אתה מתחמק ממני? אני רוצה לעזור לך". אותו אדם היה יאן לישינסקי שזכר את אבי, ולקח את אבי אליו הביתה ובנה לו בביתו שלושה חדרים והלין אותו באחד מהם.

בילדותו אבי למד מאביו לזקק וודקה. בשני החדרים הנוספים התחיל אבי לזקק וודקה ולימד גם את יאן לעשות זאת. אבי לא יכול היה להתפרנס מהכנת הוודקה ולכן יאן התחיל למכור את הוודקה וכך פרנס גם את אבי.

היות ולא רצה להמשיך ולהסתתר בביתו של יאן, אבא חזר לגטו ושם נרצח. יאן חזר לגטו ולקח אותי ואת אחי למסתור בביתו. שם קראו לי בשמי הפולני- בולק. אף אחד באזור בו גרנו לא העז להזכיר שאנחנו מתחבאים בביתו זאת מתוך הערכה וכבוד ליאן.

בכל אותה תקופה בה התחבאנו אצל יאן שיחקנו עם נכדותי בעליית הגג ושמרנו על שקט. בשנת 1944 במסגרת פרויקט חילופי אוכלוסין בין אוקראינה לפולין עזב יאן את הבית עם אשתו, יוליה ונסע לפולניה והשאיר לנו את ביתו. בבית זה נשארו עד לרגע השחרור. יאן ויוליה לישינסקי הוכרו בשלב מאוחר יותר כחסידי אומות עולם ונכדתם הגיעה ארצה כדי לקבל את האות בשמם.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

באחד הימים, יצאנו מהבית והתחלנו לשוטט בעיר ולחפש מישהו מקרובינו ומכרנו שאולי ניצל. במשך שלושה חודשים הסתובבנו בעיר וחיפשנו והבנו שכולם נספו. בגלל שמצאנו את עצמנו לבד נרשמנו לאותו פרויקט חילופי אוכלוסין ונשלחנו לפולניה. לפני שנסענו לקחתי עגלה והעמסתי עליה בקבוקי וודקה, זוג מכנסיים ומעיל. הגענו לפולין עם כ-200 ליטר וודקה. לא הספקתי להגיד "ג'ק רובינזון" וכבר הוודקה נמכרה. היה לי המון המון כסף.... באחד הימים כשהלכתי ברחוב עם אחי, ניגש אלי יהודי ושאל: "מי הילד הזה?". אמרתי שזה אחי והוא אמר שאפשר למסור אותו לבית ילדים בלובלין וסיפר לי שיש שם תנאים ליהודים: אוכל, לינה וחברה. הסכמתי אבל רק בתנאי שאוכל לבוא לבקר מתי שארצה. יום אחד הגעתי לבקר את אחי וגיליתי שהוא איננו. שאלתי את מנהל בית הילדים היכן הוא והוא סיפר שהוא עלה לארץ ישראל בעלייה לגאלית.

מנהל בית הילדים סיפר לי שניתן לעלות לארץ ישראל לקיבוצים. הרעיון לעלות ארצה מצא חן בעיני ואני הצטרפתי לקיבוץ איכות שמנה כ-70 אנשים. שם התארגנו ברכבת ונדדנו בכמה מקומות עד שהגענו לנמל בו עגנה האוניה כ"ג ירד' הסירה. הפלגנו לארץ ישראל וכשהגענו סמוך לחוף נתפסנו על ידי הבריטים ונשלחנו למחנה מעצר בקפריסין, שם שהינו חצי שנה. לאחר מכן, שוחררנו ועלינו לארץ ישראל. הגענו לחיפה ומשם עברנו לקרית שמואל שם היינו במעצר היות ולא היה לאן לשלוח אותנו. הגעתי במצב בריאותי סביר. מקרית שמואל עברנו באופן עצמאי לעפולה.

נא ספרי/ על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

כשהגעתי לחיפה קיוויתי שכאן תמו תלאותיי. לא האמנתי לאיש. כשהגעתי לקרית שמואל אותי להיכן אני רוצה לעבור לגור. הציגו בפני מפה: שללתי את תל אביב בגלל גודלה ולאחר לבטים רבים בחרתי בעפולה.

הגענו לעפולה בשנת 1946 ובתחנת אגד אסף אותנו יהודי ולקח אותנו לבית הכנסת הגדול לצריף קטן שנקרא הכנסת אורחים שם הלינו אותנו כשבועיים וציידו אותנו בסכום כסף: 9 לירות.

לאחר שעזבנו את הצריף, שחרנו אני וכמה חברים שהכרתי בדרכי ארצה, צריף ברחוב השופטים והתחלנו לעבוד בעבודות מזדמנות. חקלאות, יציקה וסלילת כבישים. עבור שכירות הצריף שילמנו 6 לירות לחודש.

לילה אחד דפקו על דלתנו קציני צה"ל שדרשו מאיתנו להתגייס. באותה תקופה הייתי בן 18 ובצבא הייתי בגדוד 14 בגולני אח"כ בגדוד 15 ולאחר מכן גדול 19 על ג'פים. משם עברתי למטכ"ל אכ"א והשתחררתי ב-1949.

כשהגעתי לעפולה שלחתי מכתב לסוכנות היהודית ובו כתבתי מה שסיפרו לי בבית הילדים בלובלין לגבי עלייתו של אחי לארץ ישראל. קיבלתי מכתב תשובה שאכן אחי נמצא בארץ בקיבוץ עין השופט. לא ידעתי היכן אותו קיבוץ ולא ידעתי עד כמה היינו קרובים זה לזה. התחלתי להתעניין היכן נמצא הקיבוץ וניגשתי לאגד שם נאמר לי שיש אוטובוס אחד פעם בשבוע בימי רביעי שיוצא מחיפה ועובר ליד קיבוץ עין השופט. ביום רביעי נסעתי לחיפה משם לעין השופט. הגעתי לקיבוץ ושאלתי במזכירות אם נמצא אצלם ילד בשם יחזקאל רייבר. אדם זר ששמע את השיחה מהצד ניגש אלי וביקש ממני להמתין ולאחר מספר דקות הביא את אחי אליי. הופתעתי מאוד ממראהו, במיוחד מגובהו. זכרתי ילד קטן וצנום שהגיע לי לגובה החזה. עכשיו הוא הישיר עיניו אלי. הפגישה היתה נרגשת ביותר. לאחר הפגישה אמרתי לאחי שאני צריך להישאר בקיבוץ עד שבוע הבא בו יהיה שוב אוטובוס. אחי צחק ואמר לי שעפולה היא כאן קרוב וניתן להגיע אליה גם ברגל ובטרמפים. יום אחד יחזקאל הופיע אצלי בבית בצריף. שאלתי אותו למה בא והוא אמר שלא טוב לו בקיבוץ ושהוא רוצה להתגייס לצבא והוא רק בן 16. יחזקאל זייף את גילו והתגייס לצבא ועשה חייל. לימים היה סמח"ט בגולני ובתפקיד זה השתחרר. לאחר מכן היה סמנכ"ל הטלוויזיה הלימודית ושינה את שמו ליחזקאל רביד (באותם ימים, בן גוריון הורה לכל מי שנסע כנציג של הארץ לעברת את שמו).

את אשתי הכרתי כאן בעפולה והתחתנו בשנת 1955. אשתי נולדה בהונגריה וחווה את השואה בצורה קשה אבל פחות ממה שעברנו בפולין. כיום אנחנו גרים בעפולה, יש לנו 3 ילדים וגם נכדים.

מסר לדורות הבאים: "לעולם לא לשנוא", "חייה ותן לחיות".

ראיון: אוהד משולם
עפולה, יולי 2013